

Nenahraditelná role výzkumných univerzit v době koronavirové krize

Onemocnění Covid-19 přináší před celosvětovou akademickou komunitu nejnaléhavější výzvu posledních desetiletí. Zároveň jde o výzvu v mnohém nepředvídatelnou, neboť vedle záchrany lidských životů a ochrany zdraví obyvatelstva bude vyžadovat i řešení ekonomických a sociálních dopadů, jejichž závažnost je více než jistá. A výzkumné univerzity v České republice se k této výzvě postavily čelem.

Role výzkumných infrastruktur a v neposlední řadě **lidských kapacit z řad zaměstnanců i studentů** na univerzitách se v aktuálně panující situaci ukázala jako **výjimečná a nenahraditelná**. Za vše mluví konkrétně na Masarykově univerzitě následující počiny:

- Intenzivní **zapojení laboratoří CEITEC MU do diagnostiky koronaviru** ve vzorcích pacientů odebraných ve FN Brno, v odběrových stanech a v dalších zdravotnických zařízeních.
- Laboratorní **testování pracovníků sociálních a charitativních zařízení** na přítomnost koronaviru se snahou zabránit přenosu infekce na zranitelnou populaci seniorů.
- Vytvoření **databáze, která pomáhá laboratořím diagnostikujícím koronavirus zprostředkovávat nabídku kitů a přístrojů** od jiných laboratoří a firem. Testující laboratoře naopak mohou **poptávat, co pro diagnostiku aktuálně postrádají**. Uvedené významně napomáhá překonat nedostatek laboratorního materiálu, chemikálií a přístrojů.
- Vědeckým pracovníkům z CEITEC MU (B. Tichý, F. Pardy) se podařilo vyvinout **nové metodické přístupy pro diagnostiku koronaviru** využívající magnetickou separaci virové RNA.
- Vědci z CEITEC MU (P. Plevka a kol.) navrhli **model epidemiologického testování populace** s cílem zjistit **tzv. promořenost populace**.
- **Institut biostatistiky a analýz Lékařské fakulty MU (IBA LF MU)**, vědecké pracoviště v oblasti analýzy biologických a klinických dat a **Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR** (obě pracoviště pod vedením L. Duška z Lékařské fakulty MU) jsou oficiálními zpracovateli dat o aktuálním stavu a potenciálním vývoji onemocnění Covid-19 v ČR a provozovateli webu <https://onemocneni-aktualne.mzcr.cz/covid-19>.

V pozadí vedle vědy však nezůstávají ani další dvě role univerzit, tedy vzdělávání a společenská role, které nemalou měrou přispívají ke **zvládnutí nelehkých situací jak ve zdravotnictví, tak směrem k rodinám i jednotlivcům**.

Konkrétně Masarykova univerzita přispívá ke zvládnutí situace ve společnosti následujícími iniciativami:

- **Založení dobrovolnického centra www.munipomaha.cz**, které v současnosti disponuje dobrovolnickou sítí s 4 500 kontakty napříč Českou republikou. Centrum nabízí pomoc mediků, právníků, překladatelů, psychologů, IT specialistů, pedagogů a mnoha dalších

profesí a odborností. Centrum vyřídilo již přes 1 900 žádostí o pomoc od jednotlivců a 170 žádostí od institucí.

- **Vystavění odběrových míst** a aktivní **zapojení studentů lékařských i nelékařských oborů** v zajišťování odběrů vzorků od obyvatel.
- **Zajištění péče o děti zdravotníků** studenty **Pedagogické fakulty MU** a **doučování dětí** v rodinách, které tuto pomoc potřebují.
- **Studenti Fakulty informatiky MU** významně napomohli **vyřešit následky kyberútoku** na Fakultní nemocnici Brno.
- **Studenti Fakulty sociálních studií MU** zajišťují provoz **center pro lidi bez domova**.
- **Studenti medicínských oborů pomáhají v nemocnicích po celé České republice**. Na Lékařské fakultě Masarykovy univerzity došlo dokonce k propojení českých studentů s anglicky hovořícími formou tzv. tandemů. Cílem je umožnit zapojení všech studentů do pomoci bez ohledu na jazyk. **Zahranční studenti tak mohou být účinně nápomocni českému zdravotnictví.**

Již v úvodu zmíněné ekonomické a sociální **dopady současné koronavirové krize se jistě promítnou i do zájmu o vysokoškolské vzdělávání**. Vedle rostoucí demografické křivky, která se sama o sobě projeví ve vyšším zájmu o vysokoškolské studium, zřejmě vzroste zájem o studium ze strany těch uchazečů, kteří by v době ekonomického růstu raději hledali pracovní uplatnění. **Vysokoškolské studium tedy může být cennou alternativou pro mladou generaci při překonávání několikaleté ekonomické krize s dopady na trh práce.**

Současná situace urychluje na vysokých školách dlouhodobější trend flexibilní výuky a dalších činností s **využitím moderních komunikačních technologií**. Vysoké školy sice díky nasazení akademiků i studentů zvládly velmi rychle převést řadu svých činností do **karanténního on-line režimu, řada těchto činností je však zajišťována spíše v nouzovém provedení**, nikoli v kvalitě potřebné pro plnohodnotné fungování.

Univerzity se musí připravit i do budoucna na situace, kdy významnou část svých činností budou realizovat v bezkontaktním režimu, a to při zachování jejich vysoké kvality, což si žádá **adekvátní investice do rozvoje technologií**.

Velké výzkumné univerzity, poskytující humanitní, společensko-vědní a přírodovědné vzdělávání, mají přidanou hodnotu právě ve své multioborovosti a velikosti. V této koronavirové krizi se nezpochybnitelně staly **strategickou infrastrukturou státu**, která je schopna velmi rychle reagovat na aktuální potřeby zdravotnictví i mnoha dalších sfér společnosti, neboť **disponuje stovkami odborníků celého spektra vědních disciplín**, kteří dokáží efektivně spolupracovat a okamžitě aplikovat své expertní znalosti, a tisíci studentů, kteří jsou připraveni jakkoliv pomoci.

Uvedená fakta nezpochybnitelně potvrzují nezbytnost výdajů směřujících na výzkum, vývoj a terciární vzdělávání z veřejných prostředků, neboť se jasně ukazuje, že **investice směřované do výzkumných univerzit se v této bezprecedentní době mnohonásobně úročí**.